

Aagaardslægten i Skjoldborg.

AF S. C. SORTFELDT.

DEN 27de September 1928 døde den 86-aarige Enke Hedevig Dorthea Kirstine Aagaard af Skjoldborg. Hun var den sidste af en i Skjoldborg indvandret Slægt, der kom til Sognet 1799. Hendes eneste Barn, der var ugift og havde boet hos hende, døde ret pludselig 2½ Aar før Moderen. Han havde været en sjælden opofrende og god Søn overfor sin gamle Mor, og da han blev revet bort fra hende, mistede hun sin sidste Støtte. Fra denne Stund blev hun svagere og svagere, og de sidste fire Dage, før Døden løste op for hende, laa hun stille hen med lukkede Øjne uden nogen Bevægelse. Kun det svage Aandedræt viste, at Livsfaklen endnu ikke var helt udslukt.

Hun var født til gode Kaar; men da hun blev gammel, og særlig da Sønnen døde, kom Fattigdommen til Huse. Gennem hele sit lange Liv havde hun i særlig Grad været gæstfri og godgørende. Hendes Hus stod aabent for alle, og saa længe hun havde noget at give af, uddelte hun med rund Haand til enhver, som hun kunde faa Lov til at vise sin Gavmildhed over for. Der var sikkert ogsaa mange, som paa flere Maader hjalp hende, da hun selv kom til at trænge haardt til det daglige Brød.

Men lige til det sidste blev hun ved med at give, og hun gav ofte mere bort, end hun kunde undvære, saa hun selv maatte savne.

Stine Aagaard, som hun til daglig Brug blev kaldt, var, da Meddeleren heraf først lærte hende at kende, en særdeles intelligent og kundskabsrig Kvinde, en ypperlig Fortæller med en næsten enestaaende sikker Hukommelse. En stor Part af det, som jeg har samlet angaaende Skjoldborg Sogns og Egnens gamle Historie, har jeg faaet meddelt af gamle Stine. Hendes Beretninger om Mennesker og deres Forhold fra svundne Dage viste sig altid ved nærmere Undersøgelse at være rigtige og fuldt ud tilforladelige, og Stine huskede ikke alene godt, men hendes Opfattelsesevne var ogsaa sikker. Hun var trods sine menneskelige Fejl en sjælden Kvinde. Der fødes i et Aarhundrede ikke mange som hende inden for Sognets begrænsede Omraade. Hendes Livsskæbne tegnedes ikke med lyse Farver. Mange Vanskeligheder, megen Modgang og Sygdom hjemsøgte hende. Det var sikkert ofte svært for hende, og hun kunde undertiden være nær ved at tabe Taalmodigheden. Vi vil minde hende, ikke alene fordi hun var den sidste af en gammel Slægt, men ogsaa for hendes opofrende og vidt favnende Kærlighed og Godhed mod alle, som hun kunde faa Lov til at hjælpe.

Den gamle Slægt, hvoraf Stine Aagaard var den sidste i Skjoldborg, stammede fra Kolding eller maaske rettere fra Sorøegnen. Stamfaderen *Svend Madsen Aagaard* var født omtr. 1719 i Træløse i

Skelby Sogn, et Par Mil sydøst for Sorø. Han lærte Kleinsmedehaandværket i København, og ¹⁶/₁₂ 1745 fik han Borgerskab som Kleinsmed i Kolding. Her giftede han sig ²⁹/₂ 1748 med *Dorthe Lauritsdatter*, og med hende havde han 8 Børn. ⁹/₁ 1749 fødtes Sønnen *Mathias Lorentz*, ¹⁴/₈ 1751 *Christian*, ⁵/₉ 1754 Datteren *Karen* (død), ¹⁹/₅ 1757 Sønnen *Lars*, ³⁰/₃ 1760 Datteren *Anna Sophie*, ⁹/₁₂ 1762 *Karen*, ⁵/₄ 1764 Sønnen *Jacob* og ²²/₃ 1769 *Knud*, der blev Præst i Skjoldborg 1799. Det er ham, som 1802 udgav en historisk topografisk Beskrivelse af Tyland (se Aar bog 1934, Pag. 469). 1806 flyttede han til Agerskov i Sønderjylland, blev Provst og døde 1838.

Om Kleinsmed Aagaards ældste Søn, *Mathias Lorentz*, har jeg ikke fundet noget. Hvor han boede, eller hvad hans Levevej var, er ikke oplyst. I Kolding Kirkebog nævnes kun hans Fødsel. En Søn af ham, *Svend Mathiasen Aagaard*, der var født 1779, blev Student 1799 fra Kolding Latinskole med 1ste Karakter. 1801 bliver han Degn og Skolelærer i Skjoldborg, og 1803, ¹³/₁₀, gift i Ulsted, Kær Herred, med *Hedevig Chatarina Brantzen*, der havde været Husjomfru hos Præsten Knud Aagaard i Skjoldborg. Hun var Datter af *Hans Brantzen* og Hustru, *Mette Chatarina Holm*. Brantzen, der var født 1749, blev ³/₉ 1779 gift i Børglum. I mange Aar var han Godsforvalter paa Børglum Kloster, og i denne Stilling træffer vi ham mange Steder deroppe som Klosterets Repræsentant ved Forhandlingerne om Bøndergaardenes Udskiftning af Fællesskabet. Med sin Hustru havde han foruden Datteren, der blev gift med Degnen i Skjoldborg, en Søn, som hed *Ulrich Adolph*. Han blev Student, men døde ganske ung. Ca. 1799 købte Hans Brantzen Herregaarden Gettrup i Ulsted Sogn for 17300 Rdl.

Degnen Svend Aagaard i Skjoldborg havde mange Børn. ²⁷/₁₀ 1804 en Søn *Hans*, ³⁰/₁₂ 1807 en Datter *Mette Kathrine* død 1859, ugift, ¹⁷/₉ 1809 en Søn *Mathias Lorentz*, ¹³/₉ 1810 *Conrad* død 4 Dage gl., ¹⁹/₉ 1812 *Conrad* død ²²/₁₀ 1817, ²⁸/₁ 1815 en Datter *Karine Sophie*, ⁸/₃ 1817 *Ulrich Adolph* død ugift 1898, ¹⁹/₂ 1819 *Conrad*, Tømrersvend, døde af Tyfus ⁴/₉ 1854, ¹⁶/₅ 1822 *Jacobine Elise*, Sypige, døde ugift ²⁹/₁₀ 1845 af hidsig Feber. Degnen Aagaard døde af Kræft ²⁸/₈ 1832. Hans Hustru døde i Skjoldborg ²⁸/₂ hos Sønnen Mathias Aagaard. Der var kun tre af Degnens Børn, som giftede sig, nemlig Hans, Mathias og Karine Sophie.

I. *Hans*, der var Smed i Møgelvang, giftede sig ²/₁₂ 1831 med en Pige fra Møgelvang, *Dorthe Rasmusdatter*, født ²⁸/₅ 1799. De havde 5 Børn, nemlig:

1. *Jacob*, født $9/_{12}$ 1831, død i Skjoldborg $2/_{1}$ 1917, boede i Møgelvang og sidst i S. Skjoldborg. Han var gift med *Maren Katrine Nielsen*. Af deres 4 Børn døde de 3 som ugifte. Det 4de, en Datter *Dorthea*, født $6/_{7}$ 1876, lever ogsaa i ugift Stand og har forladt Skjoldborg for mange Aar siden.
2. *Svend*, født $23/_{9}$ 1833, faldt i Kampen ved Dybbøl den 18de April 1864.
3. *Rasmus*, født $7/_{11}$ 1835. Boede ikke i Skjoldborg.
4. *Jens Christian*, født $16/_{1}$ 1838. Boede i Snedsted.
5. *Helvig Kirstine*, født $25/_{11}$ 1839, død $12/_{12}$ 1906, var ugift og boede i Skjoldborg.

II. *Mathias Lorentz* boede i S. Skjoldborg paa Gaarden Matr. Nr. 12, som hans Fader Degnen havde købt 1823 for 600 Rdl. ved Tvangsauktion. $27/_{4}$ 1834 giftede han sig med Gaardejer Chr. Jensens Datter *Ane Christensen* (Matr. Nr. 9 S. Skjoldborg). Hun døde 1852, 42 Aar gl., og Mathias Aagaard giftede sig ikke igen. Han var i mange Henseender en klog Mand, blev Sognefoged og var derfor meget paa Farten rundt omkring i Sognet. Han satte overordentlig Pris paa et godt Bord, og endnu høres der mange Fortællinger om, hvordan Mathias kunde faa Konerne rundt om i Sognet til at opvarte sig med det lækreste, Huset formaaede. Han undsaa sig heller ikke for at gaa lige til Sagen og uden videre spørge, om Konen i Huset ikke havde noget "Kræs" til sin Sognefoged. Og han forstod at snakke med dem og faa dem til at sætte det bedste paa Bordet. En Husmandskone havde engang kun stegte Sild at byde paa, og dem kunde Mathias ogsaa bruge, men da han havde smagt paa Sildene, sagde han til Konen, om hun ikke vilde lægge dem ud paa Panden igen og saa putte et Stykke Smør ned til dem, saa blev Sildene bedre. Mathias var i Grunden en særdeles beskeden Mand, og naar nogen roste hans Kløgt og Dygtighed, plejede han at sige, at han i Virkeligheden var en "Snallebovs". Det hørte engang en lille Dreng i Møgelvanggaard, og da Mathias en Tid efter igen kom til Møgelvanggaard, var den lille Dreng ene i Dagligstuen; men da Drengen fik Øje paa Sognefogden, raabte han saa højt, han kunde: "Muer, Snallebovs er enn!" Da Konen kom ind i Stuen, var det ingen let Sag for hende at klare den vanskelige Situation, men der siges, at hun klarede Sagen til Sognefogdens fuldkomne Tilfredshed. At han selv benævned sig som en "Snallebovs", var kun et Udtryk for Beskedenhed eller ogsaa en lille ærgerrig Føler efter Modsigelse og Anerkendelse, men naar andre kaldte ham saaledes, var det sikkert ikke efter Sognefogdens Ønske.

I Slavekrigens Dage kom Præsten i Skjoldborg ridende fra Tisted, alt hvad Remmer og Tøj kunde holde, med Bud fra Herredsfogden, at alle vaabenføre Mænd i Skjoldborg skulde møde ved Vilsund for at hindre Slaverne i at gaa over til Ty, og alle troede

fuldt og fast paa, at det forhold sig, som Præsten sagde, men Mathis sagde: "Nej, det er noget Vrøvl med de Slaver, hvordan skulde saadan nogen sølle Stympere kunne lave en saadan Redelighed". Mathias Aagaard døde 1875, 66 Aar gl. Det ældste af hans Børn hed *Svend*, var født $16/_{1}$ 1835 og døde ugift 1878. Af de to Døtre var *Hedevig Dorthea Kirstine* (Stine Aagaard) den ældste. Hun var født $16/_{9}$ 1842 og blev gift med sin Fætter, Malermester *Niels Chr. Anthon Schiønning*, der var født i Hjortdal $23/_{5}$ 1837 og døde i Skjoldborg $10/_{3}$ 1896. De havde en Søn, Maler *Peter Christian Anton Schiønning*, født $6/_{2}$ 1867, død ugift hjemme hos Moderen $27/_{2}$ 1926.

Mathias Aagaards yngste Datter var født $12/_{8}$ 1852, kort Tid før Moderens Død og hed *Jacobine Elise Sophie*. Efter Faderen Død 1875 ejede de tre Søskende Gaarden i Fællesskab indtil 1878, da Broderen Svend døde; saa solgte Søstre Gaarden, og Elise rejste til Amerika.

III. Degnedatteren *Karine Sophie* var vel opkaldt efter Knud Aagaards første Hustru. Hun var født $28/_{1}$ 1815 og blev $29/_{9}$ 1833 kort Tid efter Faderens Død, gift med Lærer *Christian Peter Nielsen Schiønning*, der var Søn af Degnen Niels Chr. Schiønning i Jerslev og Hustru *Ane Sophie Nielsdatter*. Lærer Schiønning var Hjælpelærer i Skjoldborg, da Degnen Svend Aagaard døde. Han blev Lærer i Hjortdal, og her fødtes Sønnen *Niels Chr. Anthon Schiønning* $23/_{5}$ 1837. Det var ham, som blev Malermester i Skjoldborg og gift med Stine Aagaard. Lærer Schiønning flyttede siden til Albæk (Vendsyssel), hvor han døde.

Hermed er saa Slægtens Saga i Skjoldborg i det væsentlige afsluttet.

Paa Skjoldborg Kirkegaard hviler de fleste af den henfarne Slægt. Vestfor Vaabenhuset staar en smuk Gravsten over Præsten Knud Aagaards første Hustru *Karine Sophie*, død 1804, og østfor Vaabenhuset har Ulrich Adolph Aagaard sat en Mindesten over sine Forældre og Søskende. Paa Maler Schiønnings og Hustrus Grave er der ogsaa sat en Mindesten, og paa Sønnens, den unge Maler Chr. Schiønnings Grav, er der Mindeplader. Afholdsforeningen skænkede en Marmorplade til hans Grav, og da Moderen var død, blev der paa Sønnens Grav sat en sort, sleben Granitplade med Indskriften: "Tak for din Kærlighed". Han havde været alt og ofret alt for sin gamle Mor.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1935, side 65-71)